

Utrikesdepartementet
Enheten för styrning av
utvecklingssamarbetet
SE-103 39 Stockholm

Migrationsverkets remissvar angående regeringens biståndspolitiska plattform

Inledning

Migrationsverket vill inledningsvis framföra att det är mycket positivt att Regeringskansliet i sin biståndspolitiska plattform har tagit hänsyn till migration, inte bara som en utmaning utan också som en positiv drivkraft för utveckling. Global migration är en realitet och har stor betydelse för utveckling, något Migrationsverket har tagit hänsyn till bland annat i sin vision: ”Ett Sverige som med öppenhet tar tillvara den globala migrationens möjligheter”.

Migration är framför allt en möjlighet för människor att följa sina drömmar och skapa ett bättre liv, men kan också vara en konsekvens av ofrihet, fattigdom, förtryck och brist på mänskliga rättigheter. Detta är den verklighet Migrationsverket hanterar varje dag. Vi har djup kunskap och expertis om migrationsfrågor både i Sverige och globalt, och ser fram emot att kunna bidra med denna för att realisera målet för Sveriges internationella bistånd – att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Migrationsverkets synpunkter på skrivelsen

Migrationsverkets synpunkter avser delmål 1, delmål 2 och delmål 6 i skrivelsen, samt stycke 6.5 och 7.1.3. Dessa redovisas nedan i samma ordning som de återfinns i skrivelsen.

5.1 Delmål 1: Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck

Migrationsverket menar att migration kan vara av stor betydelse för att realisera delmål 1: ”Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck”. Kapacitetsuppbyggnad är idag det tydligaste bidraget Migrationsverket står för i utvecklingshänseende. Migrationsmönstren i världen förändras och tidigare

utvandringsländer är idag stora och viktiga transit- och destinationsländer för migranter. Ett exempel är Turkiet, där uppåt en miljon syrier på flykt tros befinna sig¹. För att tillgodose dessa personers rättigheter behöver mottagarländerna stärka sina system för migrationshantering. Här har Migrationsverket en mycket viktig roll, och vi är redan idag en aktiv myndighet på detta område. Migrationsverket driver och deltar i ett antal kapacitetsuppbyggnadsprojekt framför allt i länderna längs EU:s östra gräns, både genom bilaterala och multilaterala samarbeten. Turkiet och Västra Balkan är länder där vi under 2014 kommer att arbeta för att få till stånd nya sådana samarbeten, och där vi redan nu har en mycket god dialog med Sida. Kapacitetsuppbyggnadsarbetet bedrivs inom ramen för Migrationsverkets internationella arbete, ofta med externfinansiering från exempelvis EU. Detta är ett arbete som i stor utsträckning bidrar till att stärka de mänskliga rättigheterna för utsatta migrantgrupper, och verksamheten bör i större utsträckning kunna finansieras med biståndsmedel. Migrationsverket föreslår därför att en skrivning gällande myndighetssamverkan förs in sist i första stycket under rubriken 5.1.2, exempelvis: ”Exporten av god offentlig förvaltning genom myndighetssamarbete mellan Sverige och utvecklingsländer är ett viktigt bidrag till detta”.

5.2 Delmål 2: Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning

Migrationsverket noterar att migration finns omnämnt under delmål 2: ”Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning”. I förhållande till detta mål är inte minst den svenska arbetskraftsinvandringslagstiftningen av vikt. En uttalad intention från regeringens sida med arbetskraftsinvandringsreformen 2008 var att ökade möjligheter till rörlighet kan bidra till utveckling. Att hitta sätt att bättre ta tillvara de utvecklingsmöjligheter som ökad rörlighet kan bidra till var också ett av skälen till att regeringen tillsatte den parlamentariska kommittén för Cirkulär migration och utveckling². Migrationsverket ser framför allt att samarbeten i och med tredjeländer för att underlätta en värdig och säker arbetskraftsinvandring, både till Sverige men också mellan andra länder, kan vara av betydelse för utvecklingen i ursprungsländerna. I skrivelsen saknar vi därför en sammanlänkning av sysselsättningspolitik och rörlighetsfrågor i utvecklingsländer, något som Migrationsverket i samarbete med Arbetsförmedlingen redan för vissa diskussioner kring. Detta är ett exempel på hur svenska myndigheter kan arbeta med att stärka migrationens utvecklingseffekter.

Delar av Migrationsverkets arbete med återvändande utgörs av reintegreringsinsatser i de asylsökandes hemländer. Migrationsverket finansierar reintegreringsavtal till stöd för personer som ska återvända till Irak och Afghanistan efter avslag på asylansökan. Inom ramen för reintegreringsavtalen erbjuds stöd i form av bland annat

¹ www.unhcr.org

² SOU 2011:28

inkomstgenererande aktiviteter. Syftet är att personerna ska bli självförsörjande i framtiden och härigenom förbättras möjligheten till en långsiktigt hållbar återintegrering.

Migrationsverkets reintegreringsavtal erbjuder stöd till enskilda individer och familjer som återvänder. En utvärdering av Migrationsverkets avslutade avtal visar att det finns ekonomiska och sociala faktorer på samhällsnivå som påverkar människors möjligheter att reintegreras efter återvändandet. För att ett återvändande ska bli hållbart bör det mottagande samhället kunna uppnå en viss miniminivå vad gäller möjligheten att ge basstöd till sina medborgare. Sida ger idag ett omfattande stöd till de flesta länder dit det är aktuellt för personer att återvända. En del av det svenska biståndet kanaliseras till insatser vars syfte är att öka inhemska myndigheters kapacitet att leverera basservice till sina medborgare. Då en del av dessa biståndsinsatser kommer även återvändande individer till del är Sidas utvecklingssamarbete i hög grad av betydelse även för Migrationsverkets reintegreringsstöd. Genom en samordning av Migrationsverkets stöd till individer och Sidas bistånd till mottagande samhällen kan synergier uppnås som kommer såväl återvändande som inhemsk befolkning till del. Inför tecknande av framtida reintegreringsavtal ser Migrationsverket gärna ett utökat samråd med Sida för att undersöka möjligheten att samordna verkets individinriktade stöd med Sidas långsiktiga utvecklingsbistånd.

Migrationsverket har i uppdrag att underlätta för flyktingar och andra skyddsbehövande med permanenta uppehållstillstånd som frivilligt vill återvända till sina hemländer. Migrationsverket kan också ge bidrag till projekt som bedrivs i syfte att underlätta återvandring. Dessa görs ofta i direkt samverkan med civilsamhället. Frivilligt återvandrande migranter kan bidra till utveckling både genom den kompetens de förvärvat under tiden i landet de migrerat till och genom att utgöra en brygga mellan länder för handel, investeringar och kunskapsöverföring. Att dessa migranternas kompetens tas tillvara och att deras bidrag till utvecklingen stärks ser Migrationsverket som en viktig uppgift för biståndet. Det skulle också vara värdefullt att inte bara arbeta med frivilliga återvandringsinsatser för flyktingar och andra skyddsbehövande. För att kunna öka bidraget till utveckling bör biståndsmedel kunna finansiera åtgärder för en bredare grupp som inkluderar personer som fått uppehållstillstånd på andra grunder.

I arbetet ingår att fördela medel till återvandringsprojekt, där individen är i centrum. Återvandring är ofta en lång process. Genom projekt och/eller förstudier finns möjligheter för grupper och enskilda individer att tillgodogöra sig ett mer gediget underlag, när de ska ta ställning till frågan om sin egen återvandring. Målet är att stödja enskilda personer så att de själva ska kunna avgöra om och när de vill återvända. Att kunna klara sin egen försörjning i det land man planerar att återvända till är en förutsättning för att man ska kunna ta beslutet att flytta. Det finns utarbetade och beprövade återvandringsmetoder hos många projektägare; t.ex. handledning i kombination med praktik i hemlandet, utbildning och rådgivning för att kunna starta ett eget företag och vägledning, som kan leda

till ett arbete. Utgångspunkten för återvandring är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna Artikel 13: ”Var och en har rätt att lämna varje land, även sitt eget, och att återvända till sitt land.”³ Verksamheten med återvandring sker idag i begränsad omfattning, men det kan ändå liksom gällande reintegreringsinsatserna vara värdefullt att se hur man kan samordna verkets individriktade stöd med Sidas långsiktiga utvecklingsbistånd.

5.6 Delmål 6: Räddade liv, lindrad nöd och upprätthållen mänsklig värdighet

När det gäller delmål 6: ”Räddade liv, lindrad nöd och upprätthållen mänsklig värdighet” vill Migrationsverket understryka vikten av fortsatt arbete med vidarebosättning. Migrationsverket vidarebosätter 1900 personer per år, men är också en aktiv partner till UNHCR:s strategiska arbete med vidarebosättning. Som exempel kan nämnas att Sverige genom Migrationsverket nyligen fått i uppdrag av UNHCR att samordna arbetet med att vidarebosätta 30 000 flyktingar som befinner sig i Syriens grannländer. Vidarebosättning och att arbeta för att fler länder vidarebosätter är, som också nämns i skrivelsen, av stor betydelse för att uppnå delmålet. Verket välkomnar därför den hänvisning som finns till att Sverige ska stödja det internationella samfundets arbete med att finna hållbara lösningar för flyktingar. Migrationsverket föreslår dock att denna skrivning breddas till att åtminstone också avse andra skyddsbehövande. Kapacitetsuppbyggande åtgärder i länder som har stora flykting- och migrantpopulationer kan vara en del av detta. Det finns också anledning att ur ett helhetsperspektiv se över hur Sverige bidrar till exempelvis UNHCR:s humanitära arbete i form av både biståndsgivande och praktiskt arbete såsom vidarebosättning för att få en större samstämmighet och ytterligare mervärde i arbetet.

6.5 Svenskt bistånd ska söka ny kunskap och samverka med andra aktörer

Migrationsverket föreslår att även myndigheter nämns i första meningen: ”Inom biståndet ska Sverige dra nytta av den kunskap, kompetens och kapacitet som finns hos svenska aktörer såsom näringslivet, det civila samhällets organisationer, inklusive diasporagrupper, samt offentliga aktörer såsom forskningen.”

7.1.3 Det svenska biståndets olika samarbetspartner

Migrationsverket föreslår att skrivningen kring myndigheter i tredje stycket förstärks för att framhålla vikten av att exportera god offentlig förvaltning och myndigheternas unika kompetens i detta.

³ <http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/manskliga-rattigheter-och-demokrati/fns-allmana-forklaring-om-de-manskliga-rattigheterna/>

Allmänna synpunkter på framtida arbete med migration och utveckling

Migrationsverket har en unik kunskap när det gäller migrationsfrågor, både i Sverige och globalt, och det är därför viktigt att Migrationsverket framgent bjuds in att delta i framtagandet av resultatstrategier för biståndet. På så vis kan verket bidra till att migration och rörlighet blir en naturlig del i hur utvecklingssamarbetet tar tillvara de utmaningar och möjligheter till utveckling som den globala migrationen innebär. Verket vill också gärna intensifiera dialogen med Regeringskansliet om myndighetens bidrag till samstämmighetspolitiken och Sveriges politik för global utveckling (PGU). Verket välkomnar också utökad dialog och samarbete med andra myndigheter som också har uppdrag som tangerar utvecklingsfrågor.

I detta yttrande har föredragande Anna Sjöberg och Anna Tillander, tillförordnad enhetschef för Internationella strategienheten André Nilén samt verksamhetschefen för Europeiskt och internationellt samarbete Monika Wendleby deltagit.

Mikael Ribbenvik
Ställföreträdande generaldirektör